

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE	5
CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE.....	7
1. Tendințe legate de mediu care modelează viitorul.....	7
2. Protecția mediului – problemă vitală a lumii contemporane	13
3. Apariția și dezvoltarea reglementărilor juridice privind mediul	15
3.1. Pe plan internațional.....	15
3.2. Pe plan național	18
CAPITOLUL II. NOȚIUNEA ȘI TRĂSĂTURILE DEFINITORII	25
ALE DREPTULUI MEDIULUI	25
4. Noțiunea de mediu și drept al mediului	25
4.1. Noțiunea de mediu	25
4.2. Noțiunea de drept al mediului	27
5. Obiectul reglementării	29
6. Metoda de reglementare.....	29
7. Raporturile juridice specifice dreptului mediului	30
7.1. Caracterul normelor juridice	30
7.2. Definiția raportului juridic.....	30
7.3. Caracterele raportului juridic.....	30
7.4. Subiectele raportului juridic	31
7.5. Conținutul raportului juridic.....	31
7.6. Obiectul raportului juridic	31
8. Definiția dreptului mediului.....	32
9. Funcțiile dreptului mediului.....	32
10. Izvoarele dreptului mediului	32
11. Principii fundamentale. Elemente strategice. Modalități de implementare	35
11.1. Principiile fundamentale ale dreptului mediului	36
11.1.1. Protecția mediului – obiectiv de interes public major	36
11.1.2. Principiul precauției.....	36
11.1.3. Principiul prevenirii	37
11.1.4. Principiul conservării.....	37
11.1.5. Principiul „poluatorul plătește”	38
11.2. Elemente strategice	38
11.3. Modalități de implementare.....	38
CAPITOLUL III. DREPTUL FUNDAMENTAL LA UN MEDIU SĂNĂTOS ȘI ECHILIBRAT ECOLOGIC.....	40
12. Dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic ca drept fundamental	40
12.1. Noțiune	40
12.2. Recunoașterea dreptului la un mediu sănătos și echilibrat ecologic	41
12.2.1. Consacrarea la nivel regional și internațional.....	41

12.2.2. Consacrarea la nivel național	42
12.2.2.1. Consacrarea în legislațiile naționale ale altor țări	42
12.2.2.2. Consacrarea în legislația românească.....	44
12.3. Raportul dintre dreptul fundamental la un mediu sănătos și echilibrat ecologic și celelalte drepturi fundamentale	45
12.4. Natura juridică.....	46
12.5. Conținutul.....	47
12.5.1. Drepturile-garanții ale dreptului la un mediu sănătos și echilibrat ecologic.....	48
12.5.2. Îndatoririle statului, persoanelor juridice și fizice privind protecția mediului	50
CAPITOLUL IV. RESURSELE NATURALE ABIOTICE	52
13. Atmosfera.....	52
13.1. Considerații generale.....	52
13.2. Implicațiile poluării atmosferei	52
13.2.1. Formele poluării atmosferei.....	53
13.2.1.1. Poluarea fizică.....	53
13.2.1.2. Poluarea chimică	53
13.2.1.3. Poluarea (micro) biologică.....	54
13.2.2. Efectele poluării atmosferei	54
13.2.2.1. Depunerile acide	54
13.2.2.2. Efectul de seră.....	55
13.2.2.3. Distrugerea progresivă a stratului de ozon.....	56
13.3. Protecția atmosferei.....	57
13.3.1. Reglementări interne în materie.....	57
13.3.1.1. Regimul general de protecție a atmosferei.....	57
13.3.1.2. Regimul special de protecție a atmosferei	59
13.3.1.3. Dispoziții privind minimalizarea impactului aviației civile asupra mediului	62
13.3.1.4. Condițiile tehnice privind protecția atmosferei și Normele metodologice privind determinarea emisiilor de poluanți atmosferici produși de surse staționare	62
13.3.2. Reglementări internaționale și regionale în materie	63
13.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa	63
13.3.2.2. Convenția asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi	64
13.3.2.3. Convenția privind protecția stratului de ozon	66
13.3.2.4. Convenția cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice	68
13.3.2.5. Declarația Mileniului	70
14. Apa.....	70
14.1. Considerații generale.....	70
14.1.1. Clasificarea apelor	72
14.1.2. Caracteristicile apelor	73

14.2. Implicațiile poluării apelor	73
14.2.1. Formele poluării apei	74
14.2.1.1. Poluarea fizică	74
14.2.1.2. Poluarea chimică	74
14.2.1.3. Poluarea (micro) biologică	75
14.2.2. Efectele poluării apelor	76
14.3. Protecția apei	77
14.3.1. Reglementări interne în materie	77
14.3.1.1. Regimul general de protecție a apelor	77
14.3.1.2. Regimul special al apelor	78
14.3.1.3. Planul de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a II-a – Apa	82
14.3.1.4. Regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României	82
14.3.1.5. Măsurile de protecție a calității resurselor de apă	84
14.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	85
14.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa	85
14.3.2.2. Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave	85
14.3.2.3. Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării	87
14.3.2.4. Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării	89
14.3.2.5. Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale	91
14.3.2.6. Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea	95
14.3.2.7. Declarația Mileniului	97
15. Solul și subsolul	97
15.1. Considerații generale	97
15.1.1. Clasificarea solurilor (terenurilor)	98
15.2. Implicațiile poluării solului și subsolului	99
15.2.1. Formele poluării solului și subsolului	100
15.2.1.1. Poluarea fizică	100
15.2.1.2. Poluarea chimică	101
15.2.1.3. Poluarea (micro) biologică	101
15.2.2. Efectele poluării solului și subsolului	102
15.3. Protecția solului și subsolului	104
15.3.1. Reglementări interne în materie	104
15.3.1.1. Dispoziții cuprinse în Constituție	104
15.3.1.2. Regimul general de protecție a solului și a subsolului	104
15.3.1.3. Regimul fondului funciar	105
15.3.1.4. Stabilirea grupelor de terenuri care intră în perimetrele de ameliorare	106
15.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	107
15.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	107

15.3.2.2. Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării în țările afectate grav de secetă și/sau de deșertificare, în special în Africa	107
CAPITOLUL V. RESURSELE NATURALE BIOTICE	111
16. Biodiversitatea	111
16.1. Biodiversitatea vegetală	113
16.1.1. Pădurile	113
16.1.2. Pășunile	114
16.1.3. Culturile (plantele cultivate)	115
16.2. Biodiversitatea animală	116
16.2.1. Fauna acvatică	116
16.2.2. Fauna terestră	117
16.3. Protecția biodiversității	118
16.3.1. Reglementări interne în materie	118
16.3.1.1. Regimul general de protecție a biodiversității	118
16.3.1.2. Regimul fondului forestier național și al vegetației forestiere de pe terenurile din afara acestuia	119
16.3.1.3. Regimul vânătoriei și protecției fondului cinegetic	127
16.3.1.4. Regimul pescuitului și acvaculturii	131
16.3.1.5. Măsuri pentru asigurarea gospodăririi durabile a fondului forestier	135
16.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	136
16.3.2.1. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție	136
16.3.2.2. Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice	138
16.3.2.3. Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa	140
16.3.2.4. Convenția internațională pentru protecția noilor soiuri de plante	141
16.3.2.5. Convenția privind diversitatea biologică	142
16.3.2.6. Acord privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice	146
17. Ariile protejate	147
17.1. Considerații generale	147
17.2. Problemele ariilor protejate	148
17.2.1. Categoriile I.U.C.N. de arii protejate	148
17.2.2. Categoriile de arii naturale protejate în România	149
17.2.3. Situația ariilor naturale protejate în România	154
17.2.3.1. Rezervațiile și monumentele ale naturii	155
17.2.3.2. Rezervațiile biosferei, parcurile naționale sau naturale	156
17.3. Regimul ariilor protejate	157
17.3.1. Reglementări interne în materie	157
17.3.1.1. Regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice	157
17.3.1.2. Planul de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – Zone protejate	165

17.3.1.3. Regimul Rezervației Biosferei „Delta Dunării”	165
17.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	168
17.3.2.1. Actul final de la Helsinki (1975) al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa.....	168
17.3.2.2. Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice	169
17.3.2.3. Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural	170
CAPITOLUL VI. AȘEZĂRILE UMANE	173
18. Așezările umane.....	173
18.1. Problemele așezărilor umane.....	173
18.1.1. Urbanizarea și implicațiile ei	175
18.2. Modul de viață și calitatea vieții.....	178
18.3. Protecția așezărilor umane.....	179
18.3.1. Reglementări interne în materie.....	179
18.3.1.1. Regimul general de protecție a așezărilor umane.....	179
18.3.1.2. Dispoziții privind amenajarea teritoriului și urbanismul.....	181
18.3.1.3. Regimul calității în construcții	185
18.3.1.4. Normele de igienă și sănătate publică privind mediul de viață al populației.....	188
18.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	191
18.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	191
18.3.2.2. Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei	191
18.3.2.3. Declarația Mileniului	194
CAPITOLUL VII. ACTIVITĂȚILE ECONOMICE CU IMPACT ASUPRA MEDIULUI.....	195
19. Substanțele și preparatele chimice periculoase	195
19.1. Considerații generale.....	195
19.1.1. Categori de substanțe și preparate periculoase	195
19.2. Implicațiile utilizării substanțelor și preparatelor chimice periculoase	196
19.2.1. Factorii care influențează toxicitatea substanțelor și preparatelor chimice.....	196
19.2.1.1. Doza de expunere.....	197
19.2.1.2. Durata expunerii.....	197
19.2.1.3. Reactivitatea biologică.....	197
19.2.1.4. Calea de expunere	197
19.2.1.5. Vârsta	197
19.2.1.6. Starea de sănătate	198
19.2.2. Efectele expunerii la substanțe și preparate chimice periculoase	198
19.3. Regimul substanțelor și preparatelor chimice periculoase	198
19.3.1. Reglementări interne în materie.....	198
19.3.1.1. Regimul general al substanțelor și preparatelor chimice	

periculoase	198
19.3.1.2. Regimul special al substanțelor și preparatelor chimice	
periculoase	199
20. Deșeurile	203
20.1. Considerații generale	203
20.1.1. Clasificarea deșeurilor	203
20.2. Implicațiile generării deșeurilor	204
20.2.1. Eliminarea deșeurilor	204
20.2.1.1. Depozitarea	204
20.2.1.2. Imersarea	205
20.2.1.3. Incinerarea	205
20.2.2. Valorificarea deșeurilor	205
20.2.2.1. Recuperarea, reciclarea, re folosirea	205
20.2.2.2. Compostarea	207
20.2.2.3. Producerea biogazului	208
20.3. Regimul deșeurilor	209
20.3.1. Reglementări interne în materie	209
20.3.1.1. Regimul general al deșeurilor	209
20.3.1.2. Regimul special al deșeurilor	210
20.3.2. Reglementări internaționale în materie	216
20.3.2.1. Convenția privind controlul transportului peste frontieră al	
deșeurilor periculoase și al eliminării acestora	216
21. Îngrășămintele chimice și produsele de uz fitosanitar	219
21.1. Considerații generale	219
21.1.1. Clasificarea produselor de uz fitosanitar	219
21.2. Implicațiile folosirii îngrășămintelor chimice și a produselor de uz	
fitosanitar	220
21.2.1. Probleme pe care le ridică îngrășămintele chimice	220
21.2.2. Probleme pe care le ridică produsele de uz fitosanitar	221
21.3. Regimul îngrășămintelor chimice și al produselor de uz fitosanitar	222
21.3.1. Reglementări interne în materie	222
21.3.1.1. Regimul general al îngrășămintelor chimice și al produselor de	
uz fitosanitar	222
21.3.1.2. Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu	
nitrați proveniți din surse agricole	224
21.3.1.3. Dispoziții privind fabricarea, comercializarea și utilizarea	
produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor și	
buruienilor în agricultură și silvicultură	225
21.3.1.4. Procedurile de stabilire a nivelurilor maxime de reziduuri de	
pesticide în plante și produse vegetale	226
22. Activitățile nucleare	227
22.1. Considerații generale	227
22.2. Implicațiile activităților nucleare	228
22.2.1. Radioactivitatea	228
22.2.1.1. Surse de iradiere	228
22.2.1.2. Efectele iradierii	229

22.2.1.3. Măsurile de protecție.....	231
22.2.2. Probleme privind activitatea nucleară.....	232
22.2.2.1. Impactul asupra mediului.....	232
22.2.2.2. Funcționarea unei centrale atomo-electrice.....	233
22.2.2.3. Deșeurile radioactive.....	234
22.3. Regimul activităților nucleare	234
22.3.1. Reglementări interne în materie.....	234
22.3.1.1. Regimul general al activităților nucleare	234
22.3.1.2. Regimul special pentru desfășurarea în siguranță a activităților nucleare	235
22.3.1.3. Criteriile de încadrare a activităților de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații.....	242
22.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	243
22.3.2.1. Tratatul de interdicere totală a experiențelor nucleare	243
22.3.2.2. Convenția privind securitatea nucleară	245
22.3.2.3. Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare	248
22.3.2.4. Convenția cu privire la notificarea rapidă a unui accident nuclear ...	252
22.3.2.5. Convenția cu privire la asistența în caz de urgență radiologică	254
CAPITOLUL VIII. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN DREPTUL MEDIULUI	257
23. Răspunderea internă în domeniul protecției mediului	257
23.1. Răspunderea penală în domeniul protecției mediului	257
23.1.1. Conținutul infracțiunii	258
23.1.1.1. Obiectul infracțiunii.....	258
23.1.1.2. Subiecții infracțiunii.....	259
23.1.1.3. Latura obiectivă a infracțiunii	260
23.1.1.4. Latura subiectivă a infracțiunii.....	261
23.1.2. Infracțiuni la regimul protecției mediului (în general)	262
23.1.2.1. Grupe de infracțiuni la regimul protecției mediului (în general)	264
23.1.2.2. Dispoziții procedurale privind constatarea și cercetarea infracțiunilor la regimul protecției mediului (în general).....	268
23.1.3. Infracțiuni la regimul calității aerului	269
23.1.4. Infracțiuni la regimul protecției apei	269
23.1.5. Infracțiuni la regimul fondului forestier	271
23.1.6. Infracțiuni la regimul vânătoriei și protecției fondului cinegetic	275
23.1.7. Infracțiuni la regimul pescuitului și acvaculturii	278
23.1.8. Infracțiuni la regimul deșeurilor	280
23.1.9. Infracțiuni la regimul desfășurării în siguranță, reglementării, autorizării și controlului activităților nucleare.....	281
23.2. Răspunderea contravențională în domeniul protecției mediului	283
23.2.1. Conținutul contravenției	284
23.2.2. Procedura contravențională	285
23.2.3. Contravenții la regimul protecției mediului (în general)	288
23.3. Răspunderea civilă în domeniul protecției mediului	295
23.3.1. Subiectele răspunderii civile în domeniul protecției mediului	296

23.3.1.1. Responsabilul	296
23.3.1.2. Victima	296
23.3.2. Condițiile generale ale răspunderii civile în domeniul protecției mediului	297
23.3.2.1. Fapta ilicită	297
23.3.2.2. Prejudiciul	298
23.3.2.3. Legătura de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciul generat	299
23.3.2.4. Vinovăția responsabilului	300
23.3.3. Cauzele exoneratoare de răspundere	301
23.3.4. Formele răspunderii civile în domeniul protecției mediului	304
23.3.4.1. Răspunderea subiectivă	305
23.3.4.2. Răspunderea obiectivă	306
23.3.4.2.1. Regimul general al răspunderii civile în domeniul protecției mediului	308
23.3.4.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare	309
24. Răspunderea internațională în domeniul protecției mediului	313
24.1. Subiectele răspunderii internaționale în domeniul protecției mediului	314
24.1.1. Responsabilul	315
24.1.2. Victima	315
24.2. Formele și condițiile răspunderii internaționale în domeniul protecției mediului	315
24.2.1. Regimul general al răspunderii pentru fapta internațională ilicită	316
24.2.1.1. Atribuirea conduitei subiectului de drept internațional	316
24.2.1.2. Încălcarea obligației internaționale	317
24.2.1.3. Circumstanțele care înlătură caracterul imputabil al faptei ilicite	318
24.2.2. Regimul special al responsabilității internaționale pentru consecințele prejudiciabile generate mediului de activități licite	319
24.2.2.1. Regimul special al răspunderii civile pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi	319
24.2.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare	324
24.2.3. Regimul comunitar privind răspunderea pentru mediul în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului	331

CAPITOLUL IX. AUTORIZAREA, MONITORIZAREA ȘI CADRUL

INSTITUȚIONAL	338
25. Autorizarea activităților economice și sociale cu impact asupra mediului	338
25.1. Procedura de reglementare	338
25.2. Evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului	340
26. Monitorizarea mediului	347
26.1. Sisteme de monitorizarea a mediului pe plan internațional	347
26.1.1. Sistemul global de monitorizare a mediului (GEMS)	347
26.1.2. Centrul mondial de monitorizare a conservării biodiversității (UNEP World Conservation Monitoring Center)	348
27. Cadrul instituțional	348
27.1. Instituțiile mediului în România	348

27.1.1. Instituții specializate	348
27.1.1.1. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.....	348
27.1.1.2. Agenția Națională pentru Protecția Mediului.....	351
27.1.1.3. Garda Națională de Mediu	352
27.1.1.4. Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare.....	353
27.1.1.6. Centrul Național pentru Așezări Umane (habitat).....	355
27.1.2. Structuri de gestiune	355
27.1.2.1. Administrația Națională „Apele Române”.....	355
27.1.2.2. Regia Națională a Pădurilor – Romsilva.....	357
27.1.2.3. Administrația Fondului pentru Mediu.....	358
27.1.3. Structuri de cooperare.....	359
27.1.3.1. Comitetul Național pentru Protecția Stratului de Ozon	359
27.1.3.2. Comisia Națională pentru Schimbări Climatice.....	360
27.1.3.3. Registrul Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice.....	361
27.1.4. Alte instituții cu atribuții și răspunderi în domeniul protecției mediului	363
27.2. Organizații internaționale/regionale cu activitate în domeniul protecției mediului.....	369
27.2.1. Organizații (inter)guvernamentale.....	369
27.2.1.1. Programul Națiunilor Unite pentru Mediu	369
27.2.1.2. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.....	369
27.2.1.3. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură.....	370
27.2.1.4. Organizația Mondială a Sănătății	370
27.2.1.5. Organizația Mondială de Meteorologie	370
27.2.1.6. Grupul interguvernamental de experți privind schimbările climatice	370
27.2.1.7. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică	371
27.2.1.8. Biroul European de Mediu	371
27.2.2. Organizații neguvernamentale	371
27.2.2.1. Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii.....	371
27.2.2.2. Rețeaua de acțiune pentru climă	371
27.2.2.3. Fondul pentru viața sălbatică	372
27.2.2.4. Greenpeace.....	372
Bibliografie selectivă.....	373